УДК 311.3:34:[342:341.49]:001.891.7(477)
JEL Classification: C18, C80, K23
doi: 10.31767/nasoa.3-4-2022.02

Т. І. ХАРАБАРА,
аспірант,
Національна академія статистики, обліку та аудиту;
заступник директора департаменту – начальник управління,
Міністерство економіки України,
E-mail: khatar@ukr.net
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9326-1757

Імплементація адміністративних даних у виробництво офіційної статистичної інформації у сфері публічно-правових відносин

У статті досліджено питання статистики вирішення публічно-правових спорів та можливості її імплементації у виробництво офіційної статистики. Розглянуто проблему формування судовими органами України статистичної звітності у сфері публічно-правових відносин як адміністративних даних. Проаналізовано методологічні положення з організації державного статистичного спостереження про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності в Україні. Встановлено, що існуючий інструментарій щодо вчинення адміністративних правопорушень не відображає їх сучасний стан та динаміку. Сформовано висновки про актуальність розробки та затвердження таких методологічних положень на заміну тим, що втратили чинність.

Особливу увагу зосереджено на вивченні досвіду Федеративної Республіки Німеччина у сфері здійснення адміністративного судочинства, зокрема розглянуто методологію статистичного спостереження адміністративного судочинства, запроваджену Федеральною службою статистики країни. Розглянуто нормативну базу, на основі якої у ФРН функціонує статистичне спостереження про вирішення адміністративними судами публічно-правових спорів. Сформовано висновок про доцільність запозичення подібного досвіду та запровадження в Україні подібного статистичного спостереження.

У дослідженні обґрунтовано необхідність розроблення методологічних положень нового державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства», яке сприятиме забезпеченню доступу до показників процесуальної діяльності адміністративних судів, прозорості визначення цих показників, відображенню проблем правозастосовчої практики та ефективності судової форми захисту від порушень, допущених з боку органів державної влади.

Ключові слова: *адміністративні дані, адміністративне судочинство, державне статистичне спостереження, методологічні положення, публічно-правові відносини, судова статистика.*

T. KHARABARA,
Postgraduate Student,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit;
Deputy Director of the Department – Head of Directorate,
Ministry of Economy of Ukraine

Implementation of Administrative Data in the Production of Official Statistical Information in the Field of Public-Legal Relations

The article examines the issue of statistics on the resolution of public legal disputes and the possibility of its implementation in the production of official statistics. The problem of the formation of statistical reporting by the judicial bodies of Ukraine in the field of public-legal

© Т. І. Харабара, 2022

relations as administrative data is considered. Methodological regulations on the organization of state statistical surveillance on the consideration of cases of administrative offenses and persons brought to administrative responsibility in Ukraine were analyzed. It was established that the existing tools for committing administrative offenses do not reflect the current state and dynamics. Conclusions were drawn on the relevance of developing and approving such methodological provisions to replace those that have lost their validity.

Particular attention is focused on the study of the experience of the Federal Republic of Germany in the field of administrative proceedings, in particular, the methodology of statistical observation of administrative proceedings, introduced by the Federal Statistical Service of the country, is considered. The regulatory framework, on the basis of which the statistical observation of the resolution of public legal disputes by administrative courts functions in the Federal Republic of Germany, is considered. A conclusion was formed about the expediency of borrowing similar experience and introducing similar statistical observation in Ukraine.

The research substantiates the need to develop methodological provisions for the new state statistical observation "Execution of administrative proceedings", which will contribute to ensuring access and transparency to indicators of the procedural activity of administrative courts, reflecting the problems of law enforcement practice and the effectiveness of the judicial form of protection against violations committed by state authorities.

Key words: *administrative data, administrative proceedings, state statistical observation, methodological provisions, public-legal relations, judicial statistics.*

Вступ. Своєчасна, об'єктивна і повна інформація про стан здійснення судочинства, зокрема адміністративного, дозволяє відповідним фізичним і юридичним особам, а також органам державної влади вживати необхідних і невідкладних заходів щодо усунення негативних наслідків правопорушень. Тому в країні важливо мати надійну науково обґрунтовану й ефективно діючу систему інформаційного забезпечення щодо стану здійснення судочинства з потужним банком різноманітних показників і даних. Основою такої інформаційної системи має бути судова статистика, яка є розділом правової статистики та складовою державної статистичної системи України. Саме судова статистика повинна оперативно й об'єктивно відображати зміни тенденцій правозастосування, вимагати консолідації зусиль усіх учасників цього процесу з метою узагальнення інформаційних ресурсів в єдину національну базу даних.

Необхідність удосконалення системи збирання, обробки та застосування статистичної судової звітності зумовлюється переходом на міжнародну методологію здійснення статистичних спостережень з її адаптацією до умов України. Нові вимоги до якості судової статистики передбачають реалізацію комплексного підходу до формування зовсім нових елементів статистичного спостереження, що відповідатиме сформованому попиту на таку інформацію.

Запровадження нового державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» потребує, зокрема, визначення його основних характеристик, інструментарію, порядку проведення та розробки, поширення та використання результатів, а також побудови загальної схеми й організації робіт із формування сукупності одиниць державного статистичного спостереження, що реалізується з допомогою відповідної методології організації такого спостереження.

Аналіз досліджень і публікацій. Питаннями удосконалення державних статистичних спостережень та методології їх проведення займалися вітчизняні вчені І. Сєрова, С. Штефан, І. Гутиря. Дослідження проблем використання судової статистики та адміністративних даних в якості підґрунтя для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень знайшли відображення в роботах Ю. Батира [1], Л. Гінчук [2], О. Осауленка [3], В. Шаблистого.

Водночас проблематика імплементації адміністративних даних у виробництво офіційної статистичної інформації у сфері публічно-правових відносин наразі не знайшла вичерпного відображення у наукових працях. Потребують дослідження й узагальнення питання щодо організації статистичного спостереження, зокрема розроблення механізму, з допомогою якого адміністративні дані, пов'язані зі здійсненням судочинства у сфері публічно-правових відносин, можуть бути трансформовані в офіційну статистику.

Судова статистика є джерелом інформації для суспільства та органів державної влади, а її розвиток має стати основою прийняття суспільно корисних рішень на всіх рівнях управління.

Метою пропонованої статті є аналіз інформації про методологічне забезпечення організації чинного державного статистичного спостереження про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, а також висвітлення методологічних засад статистики адміністративного судочинства Федеративної Республіки Німеччина та на основі їх зіставлення – формування пропозицій щодо розроблення методологічних положень з організації нового державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства».

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія людства свідчить, що без статистичних даних неможливе управління державою як соціальним організмом, розвиток економіки і культури, розроблення програм соціально-економічного розвитку країни. Протягом багатьох століть статистика виступала як необхідний і ефективний інструмент державного управління, головне інформаційне джерело статистичних даних для управлінських, науково-дослідних і практичних потреб різних структур, організацій і населення [3].

Однією з галузей статистики є правова статистика, що кількісно досліджує всі явища, які так чи інакше потрапляють у коло діяльності правоохоронних органів і судів, а також охоплює показники їх діяльності. Явища, про які йдеться, – це переважно факти різного роду правопорушень у різних галузях права, які стали предметом розгляду правоохоронних органів і судів. Зважаючи на це, правова статистика дає можливість відобразити значну кількість різних видів правопорушень, що посягають на права та інтереси громадян, юридичних осіб, суспільства і держави в цілому й отримати показники діяльності судів, слідства, установ виконання покарань, арбітражу, нотаріату, адвокатури тощо.

Значущість правової статистики визначається, по-перше, тим, що статистика – це один із самостійних специфічних методів дослідження соціальних процесів і явищ, які дозволяють виділити в них тенденції та закономірності, перейти від випадковості до необхідності. По-друге, ефективне управління процесом боротьби зі злочинністю передбачає наявність високоякісної (релевантної, надійної, своєчасної і пунктуальної, доступної та ясної, порівнянної, узгодженої, повної) інформації, яка є результатом реєстрації, узагальнення та ретельного вивчення масиву фактів про правопорушення і заходів боротьби з ними [4].

Судова статистика є важливим інструментом, який дозволяє оцінити роботу як судової системи загалом, так і кожного конкретного суду. Проте в Україні система збирання такої статистики залишається складною та заплутаною. Не існує єдиного акту, на підставі якого формуються статистичні відомості. Так само не існує єдиного стандарту того, кому і в який термін ці дані подаються. Єдине, що є спільним для всіх звітів, – судова статистика розраховується автоматизованою системою документообігу суду та подається в електронній формі [5]. Статистичні судові звіти допомагають зрозуміти кількість заяв, що надійшли до суду, як довго суд їх розглядав, водночас вони не дозволяють оцінити ефективність роботи суб'єктів владних повноважень за різними категоріями справ, застосуванням норм законодавства та не дають відповідь на запитання: які рішення приймалися судом, на чию користь?

Показники здійснення правосуддя Окружним адміністративним судом міста Києва за 2021 рік наведені на офіційному вебсайті суду [6], табл. 1.

Згідно з положеннями Закону України «Про державну статистику», судова статистика є адміністративними даними, тобто отриманими на підставі спостережень, проведених державними органами (за винятком органів державної статистики), відповідно до законодавства та з метою виконання адміністративних обов'язків та завдань, віднесених до їх компетенції [7]. На підставі статистичних даних щодо здійснення судочинства у суді за підсумками півріччя та року відбувається формування базових показників роботи суду. До таких показників згідно з рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 28 належать [7]:

Таблиця 1

Загальні показники здійснення правосуддя Окружним адміністративним судом міста Києва, 2021 рік

Найменування показника		№ рядка	Перебувало в провадженні справ і матеріалів			Розглянуто справ і матеріалів		Залишок нерозглянутих справ і матеріалів на кінець звітного періоду	
			усього	у тому числі надійшло у звітному періоді	з них після скасування судового рішення судом апеляційної чи касаційної інстанції (з гр. 2)	усього	у т.ч. задоволено	**усього**	у т. ч. не розглянутих понад 1 рік
А		В	1	2	3	4	5	6	7
Справи адміністративного судочинства	Позовні заяви	1	39 944	37 320	234	36 572	30 005	3 372	12
	Справи	2	59 670	30 557	591	24 071	18 268	35 599	13 093
	Заяви про забезпечення (скасування забезпечення) доказів, позову до подання позовної заяви	3	330	319	0	322	40	8	0
	Доручення судів України/іноземних судів	4	4	4	0	4	2	0	0
	Справи в порядку виконання судових рішень	5	6 506	5 926	1	5 977	3 454	529	0
	Заяви про відновлення втраченого судового провадження	6	4	3	0	4	0	0	0
	Справи про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	7	154	70	3	90	6	64	26
	Заяви про відвід судді	8	122	121	0	120	1	2	0
	УСЬОГО	9	76 729	46 153	650	37 155	21 771	39 574	13 131
Справи, пов'язані із застосуванням законодавства про адміністративні правопорушення (неповага до суду, ст. 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП))		10	0	0	0	0	0	0	0
УСЬОГО (сума рядків 9, 10)		11	76 729	46 153	650	37 155	21 771	39 574	13 131

- кількість справ і матеріалів, які перебувають на розгляді суду понад 1 рік (із зазначенням їх відносного показника у загальній кількості нерозглянутих справ);
- відсоток розгляду справ;
- середня кількість справ і матеріалів, що перебувала на розгляді, з розрахунку на одного працюючого суддю суду;
- середня кількість справ, що розглянута одним суддею;
- середня тривалість розгляду справ у суді тощо.

Ці показники, на відміну від даних судової статистики, не стільки покликані відобразити досягнуті результати діяльності суду, скільки свідчать про реальний стан руху справ у суді та швидкість їх розгляду, що є новелою для нашої судової системи, запозиченою в європейських країнах [8].

Судова статистика як адміністративні дані за належної їх обробки та використання мала б ураховуватись органами влади для управлінського менеджменту. Ю. Батир у праці [9] доходить висновку, що управлінська функція полягає в тому, що на базі статистичних показників проводиться аналіз стану явища і приймається відповідне управлінське рішення.

Для обґрунтованого прийняття управлінських рішень важливо мати об'єктивну статистичну інформацію про взаємодію між різноманітними соціально-економічними явищами. Аналіз взаємозв'язків надає статистичним даним системності, що у свою чергу дозволяє значно підвищити їх корисність і результативність. Отже, у процесі статистичного дослідження взаємозв'язків між соціально-економічними явищами та процесами потрібно відповісти на такі запитання:

1. Чи існує взаємозв'язок між цими явищами взагалі і якщо так, то наскільки він суттєвий щодо його врахування при прийнятті управлінських рішень.

2. Якісна оцінка зв'язку, тобто це позитивна чи негативна залежність між аналізованими явищами. Якщо явище чинить велику кількість позитивних впливів, то воно має стати об'єктом підвищеної уваги з боку державних органів (ефект управлінського левериджу). Показовим прикладом на макрорівні державного управління є економічна сфера, що позитивно впливає на ключові соціальні, політичні, культурні та інші аспекти життя суспільства.

3. Визначення аналітичної (кількісної) залежності між аналізованими явищами.

Це дозволяє прогнозувати розвиток об'єкта державного управління і резервує час для реалізації дій з усунення негативних явищ у суспільстві [9].

Варто зазначити, що результатом виконання управлінських функцій, у визначенні Кодексу адміністративного судочинства України [10], є рішення (нормативно-правові акти чи правові акти індивідуальної дії), дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, а саме органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових чи службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень у сфері публічно-правових відносин. Отже, актуальним для суб'єктів владних повноважень є врахування при виконанні управлінських функцій та прийнятті управлінських рішень саме судової офіційної статистичної інформації у сфері публічно-правових відносин.

У правозахисному механізмі реалізації такої державної функції, як забезпечення захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, центральне місце відводиться адміністративному суду [11]. Дані про адміністративне судочинство є надзвичайно важливими для органів державної влади як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, оскільки об'єктивна інформація покликана сприяти ефективному функціонуванню системи державного управління, прозорості та підзвітності діяльності суб'єктів владних повноважень в Україні, прийняттю обґрунтованих управлінських рішень [12].

Правильно організований і проведений аналіз судової статистики дозволяє перевірити правильність дотримання суб'єктом владних повноважень норм матеріального права при реалізації своїх повноважень, виявити проблемні питання, які виникають під час прийняття управлінських рішень, з'ясувати умови, що спричинили їх виникнення,

та найголовніше – допомагає усунути такі причини і умови. Усі дані щодо роботи та якості судової системи мають бути зібрані та представлені за допомогою сумісної і послідовної методології, яка може бути застосована до усіх гілок та органів влади, для оцінювання ефективності відповідних засобів. Отже, задля забезпечення доступності та ефективності використання адміністративних даних – судової статистики – необхідним є їх перетворення на статистичні показники та оприлюднення такої інформації на офіційному сайті Державної служби статистики України. Вирішенню цього завдання має сприяти окреме статистичного спостереження, для чого необхідним є розроблення методології його проведення. На нашу думку, актуальним є запровадження державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства», яке можна віднести до розділу Плану державних статистичних спостережень «Правосуддя та злочинність». Нині в Україні існує запроваджене ще на початку 1990-х років державне статистичне спостереження «Додержання вимог адміністративного законодавства», яке відповідно до Довідника розділів статистики належить до розділу 1.08 «Правосуддя та злочинність». Це статистичне спостереження запроваджене для вирішення завдань з інформаційного забезпечення органів державної влади та управління для прийняття ними рішень, пов'язаних з додержанням вимог адміністративного законодавства. Методологію його проведення визначають Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, затверджені наказом Державної служби статистики України від 30.10.2013 № 333 (далі – Методологічні положення) [13]. Згідно з Методологічними положеннями, інструментарієм для цього державного статистичного спостереження є форма № 1-АП (річна) «Звіт про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності» та роз'яснення щодо її заповнення. Показники форми характеризують стан дотримання адміністративного законодавства в Україні. У формі № 1-АП (річна) відображаються дані про:

- кількість справ про адміністративні правопорушення за рухом та статтями КУпАП;
- кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, за результатами розгляду справ та статтями КУпАП;
- кількість осіб, на яких накладено адміністративні стягнення, за видами стягнень та статтями КУпАП;
- суму накладеного штрафу за його видами та статтями КУпАП;
- розмір заподіяної майнової шкоди за її видами та статтями КУпАП.

Інформація цього державного статистичного спостереження відповідає даним справ про адміністративні правопорушення, які містять інформацію, встановлену протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта та інших документів, а також постановою по справі про адміністративне правопорушення.

Щодо порядку проведення, розробки, поширення та використання результатів державного статистичного спостереження Методологічні положення вказують, що форму № 1-АП (річна) органи державної статистики отримують на паперових носіях або в електронному вигляді. Одержану від респондентів первинну інформацію за формою № 1-АП (річна) перевіряють на логічний і арифметичний контролі та в разі виявлення помилок після опрацювання з респондентами коригують та заносять до бази даних. За результатами розробки даних за формою № 1-АП (річна) створюються архів та часові ряди даних з метою їх збереження.

Результати державного статистичного спостереження про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, формують у таких обсягах та розрізах:

1) на регіональному рівні: зведена інформація за всіма показниками, включеними до форми звітності, за главами та статтями КУпАП, за регіоном в цілому й у розрізі районів, а також у розрізі органів державного управління, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення;
2) на державному рівні: зведена інформація за всіма показниками, включеними до форми звітності за главами та статтями КУпАП, по країні в цілому й у

розрізі регіонів, а також у розрізі органів державного управління, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення.

При поширенні даних здійснюють контроль дотримання правил їх конфіденційності. Результати аналізованого державного статистичного спостереження використовуються при підготовці таких публікацій: експрес-випуск «Результати розгляду справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності»; статистичний бюлетень «Адміністративні правопорушення в Україні»; статистичний збірник «Статистичний щорічник України».

На запити користувачів відповідну статистичну інформацію надають у паперовому вигляді, на електронних носіях, засобами зв'язку, шляхом безпосереднього виписування в порядку й умовах, визначених Держстатом [12].

У контексті зазначеного цікавим є досвід Федеральної служби статистики Федеративної Республіки Німеччина. Так, на офіційному вебсайті цієї установи у розділі «Методи» подано такий коментар [13]: судова статистика поділяється на так звану статистику здійснення правосуддя (цивільні суди, сімейні суди, кримінальні суди, адміністративні суди, фінансові суди, прокуратури, соціальні суди, трудові суди) і «статистику щодо здійснення кримінального судочинства» (кримінальне переслідування, пенітенціарна система, статистика допомоги пробації).

Правовою основою роботи Федеральної служби статистики є Федеральний закон про статистику [14]. Щодо правосуддя Федеральна служба статистики, відповідно до розділу 3 Федерального закону про статистику, здійснює обробку доступної статистики на регіональному рівні та перетворює її на статистику федерального рівня. Показники регіонального рівня, які є адміністративними даними, збираються на підставі законодавчої бази земель та надаються Федеральній службі статистики для загальнонаціональної компіляції [13].

Далі у розділі «Методи» є посилання на підрозділ «Гарантія якості», де зазначено, що дані офіційної німецької статистики мають високу репутацію як усередині країни, так і за кордоном. Федеральна статистична служба готує інформацію, яка є надійною основою для прийняття рішень для політики, бізнесу та громадськості.

Систематичне забезпечення якості даних гарантується їх високою достовірністю протягом усього процесу розробки. Завдяки всебічній перевірці якості під час процесу створення статистики Федеральна служба статистики гарантує, що нею представляються дані високої якості. У цьому контексті під забезпеченням якості слід розуміти сукупність заходів, спрямованих на те, щоб представлені показники та послуги досягали бажаного рівня якості [13].

У створенні статистики задіяно багато суб'єктів. Усі учасники відповідають за високу якість даних, які публікуються наприкінці процесу виробництва. Тому всі залучені сторони беруть участь у координації заходів із забезпечення якості. Забезпечення якості є предметом обговорення як на федеральному рівні, так і у співпраці зі статистичними службами федеральних земель. Обговорення базується на стандартах якості офіційної статистики, які спільно розроблені урядом ФРН та урядами земель. Стандарти якості показують, які заходи вживаються для забезпечення якості на кожному етапі процесу виробництва статистичних даних [14].

Регламент Європейського Парламенту та Ради щодо європейської статистики формує правову основу для розробки, виробництва та поширення європейської статистики. Кодекс поведінки щодо європейської статистики та положення про гарантію якості служать забезпеченню статистики високої якості. Стаття 12 цього положення разом з Кодексом визначають такі обов'язкові критерії якості, які застосовуються до розробки, виробництва та поширення європейської статистики: релевантність; точність; актуальність і пунктуальність; доступність і зрозумілість; порівнянність і узгодженість [15]. Варто зазначити, що подібним критеріям відповідає й оцінка якості даних статистичного спостереження, пов'язаного зі здійсненням судочинства в Україні.

Із самою методологією розробки та виробництва Федеральною службою статистики ФРН статистики адміністративного судочинства можна ознайомитись безпосередньо у статистичному виданні серії 2.4 «Адміністративні суди» в межах предметної серії 10 «Судочинство» [16]. Основні положення цієї методології охоплюють таке.

1. Загальні відомості про статистику. Джерела: адміністративні суди та їх палати і сенати (інституційний рівень); провадження, які здійснюються в адміністративних судах.

2. Просторове поширення: Німеччина за федеральними землями та адміністративними судами.

3. Звітний період: календарний рік.

4. Правові підстави та інші угоди. На рівні ЄС чи на федеральному рівні статистичне спостереження щодо статистика адміністративного судочинства не має правової основи. Збирання та обробка статистики адміністративних судів здійснюється на основі законодавства федеральних земель. Федеральна служба статистики здійснює повноваження щодо зведення показників федеральних земель до показників федерального рівня на підставі Федерального закону про статистику [14, § 3 абзацу 3].

5. Правила конфіденційності. Статистичні показники адміністративних судів, які розташовані в федеральних землях, як правило, публікуються судами самостійно. Федеральна служба статистики публікує статистику адміністративного судочинства на рівні країни. Статистичні показники розглядаються як адміністративні дані.

6. Гарантії якості. Заходи із забезпечення якості, щодо яких встановлено окремі вимоги при складанні статистики, за необхідності коригуються та доповнюються стандартизованими методами оцінки. Дані, отримані для цієї статистики, збираються для адміністративних і контрольних цілей, тому регулярно та критично переглядаються відповідальними органами судової системи. Крім того, дані цієї статистики підлягають автоматичному тестуванню у федеральних землях, а інформація про завершені провадження в адміністративних судах внутрішньо перевіряється на об'єктивність і порівнюється із зовнішніми даними. Будь-які невідповідності в даних роз'яснюються з допомогою запитів статистичних служб федеральних земель до відділів ведення статистики, які функціонують в судах.

7. Оцінка якості. Статистика адміністративного судочинства є статистичним спостереженням, при якому відбувається повне збирання даних від звітних судових відділів статистики. Через постійне використання даних у контрольних цілях відповідальними структурами судової влади, статистичні результати підлягають постійному контролю з боку виробників даних.

8. Внутрішній зміст статистики. Розглядаються такі характеристики: вид звернення до суду, компетентна палата, предметна сфера, вид показника, зміст рішення, сторони процесу, тривалість провадження, збирання доказів, відповідальність за показники.

9. Системи класифікації. Статистичне спостереження замовляється управліннями юстиції федеральних земель для звітних установ. Основу спостереження складають так звані процедурні або щомісячні спостереження за певними ознаками. Предметом спостереження також є класифікація статистики адміністративного судочинства.

10. Концепція. Дані статистичних спостережень, які проводяться службами федеральних земель у рамках процедурного спостереження та щомісячного спостереження, включають показник тривалості провадження, предмети проваджень, види врегулювання спорів, види звернень до суду, рішення та сфери вирішених судом проваджень.

11. Потреби користувачів. Показники статистики адміністративного судочинства мають відображати вид спору та результати розгляду справи в адміністративному суді. Отже, статистика надає інформацію, з одного боку, для планування можливостей судової влади, з іншого боку – для оцінки та подальшого розвитку адміністративних інструментів і для оцінки законодавства у сфері адміністративного та адміністративно-процесуального права. Основними користувачами статистичних даних є адміністрації судів, а також органи, які здійснюють правову політику на рівні земель та на федеральному рівні. Далі користувачами даних статистики адміністративного судочинства є органи, які займаються узагальненням судової практики, а також заклади, які здійснюють наукові дослідження та викладацьку практику, в обмежених рамках – постачальники інформаційних послуг та засоби масової інформації.

12. Консультація користувачів. Користувачі залучаються, зокрема, через Комітет судової статистики, який встановлює організаційні та змістовні рамки для статистики адміністративного судочинства. До Комітету судової статистики входять представники міністерств юстиції земель (як запрошені) та представник Федерального міністерства

юстиції і Федеральної служби статистики, а також представники статистичних служб федеральних земель, які є відповідальними за ведення індивідуальної судової статистики у федеральних землях.

13. Методика. Концепція збирання даних. Збирання даних щодо статистики адміністративного судочинства відбувається для адміністративних цілей, як правило – в електронному вигляді через програму автоматизованого діловодства адміністративних судів. Статистика адміністративного судочинства є вторинним збиранням інформації, оскільки формується відповідальними органами з адміністративних даних адміністративних судів. Статистика адміністративного судочинства є завершеним спостереженням, а отже, експериментальні методи тут не застосовуються.

14. Підготовка та проведення збирання даних. Загальний обсяг справ у провадженнях в адміністративних судах узагальнюється в канцеляріях суду за допомогою так званих місячних оглядів. По суті, це різниця між початковим і кінцевим результатом відповідного звітного періоду для окремого типу операції. Для основних проваджень та проваджень за первинною правовою допомогою з моменту надходження заяви до суду і початку провадження створюються окремі паперові документи (так звані цифрові картки) або записи даних. Після завершення провадження у відповідній інстанції додаткова інформація, необхідна для статистики, зазвичай зчитується автоматично. Після закінчення звітного періоду процедурна інформація за основними провадженнями та провадженнями за первинною правовою допомогою надсилається до відповідального органу служби статистики відповідної землі. Як правило, дані передаються в електронному вигляді, іноді також надсилаються паперові документи (так звані цифрові картки). Опис поточних даних про доставку можна завантажити з бази даних статистичних спостережень федеральних і земельних статистичних служб за адресою: https://erraising-database.estatistic.de/eid//erraisingIDForEVAS.jsp.

15. Підготовка даних (включаючи екстраполяцію). Основою для створення статистичних оглядів є індивідуальні дані судів, які перевірені на об'єктивність статистичними службами федеральних земель і оброблені з допомогою ІТ-інструментів і програм. Таблиці статистичних показників, які створюються за допомогою ІТ-інструментів, розроблені міністерствами юстиції федеральних земель. Статистичні результати федеральних земель виводяться у вигляді текстових таблиць або даних Excel, які можна оцінити, і надсилаються до судових адміністрацій, міністерств юстиції федеральних земель та Федеральної служби статистики. Крім того, безіменні індивідуальні дані, перевірені на об'єктивність, які служать основою для спеціальної оцінки, передаються до Федеральної служби статистики. Оскільки статистика є завершеним спостереженням, екстраполяція не допускається [16].

Отже, досвід Федеральної служби статистики Федеративної Республіки Німеччина щодо методологічного забезпечення статистичного спостереження за здійсненням адміністративного судочинства є досить цікавим і може бути корисним для впровадження подібного статистичного спостереження в Україні.

Процес збирання, обробки й оприлюднення судових статистичних даних, зокрема при здійсненні адміністративного судочинства в Україні, має удосконалюватися, відбуватися з упровадженням та подальшим використанням інноваційних технологій. Будь-яка статистична звітність в Україні має бути підготовлена у доступному та якісному вигляді, простою у використанні, відображати реальний стан речей, зокрема у частині здійснення правосуддя в країні. А отже, існує необхідність у проведенні на постійній основі оцінювання ступеня відповідності показників судової статистики основним критеріям якості статистичної продукції, а саме: доступності, релевантності, своєчасності, точності, пунктуальності, зрозумілості та послідовності. Вважаємо, що досягнення та дотримання відповідного рівня якості судової статистики можливо лише шляхом перетворення цих адміністративних даних у статистичну звітність як результатів одного з державних статистичних спостережень.

На нашу думку, актуальним є запровадження державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства», яке відповідно до Довідника розділів статистики також можна віднести до розділу 1.08 «Правосуддя та злочинність» підрозділу 1.08.00.02 [17]. Поряд з цим існує необхідність у розробці нового методологічного положення з організації державного статистичного спостере-

ження щодо здійснення адміністративного судочинства. Це положення поєднуватиме характеристики українських та європейських вимог до статистичних спостережень і визначатиме ефективну методологію його проведення.

Так, показники форми державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» мають відображати:

- кількість публічно-правих спорів, на звітний період, за категоріями справ;
- кількість розглянутих позовних заяв;
- розмір заявлених грошових вимог (ціна позову);
- кількість нерозглянутих позовних заяв;
- кількість апеляційних і касаційних скарг на початок та кінець звітного періоду, які перебували на розгляді, за категоріями справ;
- кількість нерозглянутих апеляційних і касаційних скарг;
- кількість розглянутих апеляційних і касаційних скарг (у тому числі кількість скарг, у задоволені яких відмовлено, скарги задоволені та судове рішення змінено, скаргу задоволено та судове рішення скасовано, із закриттям провадження у справі, з направленням на новий розгляд, з направленням для продовження розгляду, з ухваленням нового рішення, із залишенням в силі рішення суду);
- кількість поданих та розглянутих заяв про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами;
- кількість поданих та розглянутих заяв про перегляд рішення суду за виключними обставинами;
- кількість нерозглянутих справ за звітній період.

Інформація державного статистичного спостереження має відповідати даним публічно-правових спорів, апеляційних і касаційних скарг, що надійшли на розгляд місцевим адміністративним судам, судам апеляційної та касаційної інстанцій. Щодо порядку проведення, розробки, поширення та використання результатів державного статистичного спостереження, то методологічні положення мають вказувати, що органи державної статистики отримують адміністративні дані від Державної судової адміністрації України на паперових носіях або в електронному вигляді.

Результати державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» мають формуватися у таких обсягах і розрізах:

1) на регіональному рівні: зведена інформація за всіма показниками, включеними до форми звітності, за категоріями справ, за регіоном у цілому й у розрізі округів за територіальною підсудністю адміністративних судів;
2) на державному рівні: зведена інформація за всіма показниками, включеними до форми звітності, за категоріями справ, по країні в цілому й у розрізі регіонів.

При поширенні даних користувачам здійснюють контроль дотримання правил конфіденційності даних. Результати державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» мають використовуватися при підготовці таких публікацій: експрес-випуск «Результати розгляду публічно-правових спорів»; статистичний збірник «Статистичний щорічник України». На запити користувачів відповідна статистична інформація надаватиметься різноманітними способами: у паперовому вигляді; на електронних носіях; засобами зв'язку; шляхом безпосереднього виписування в порядку та за умовами, визначеними Держстатом.

Висновки та напрям подальших досліджень. Класичні показники судової статистики, зокрема статистики адміністративного судочинства, мають, в основному, інформаційний характер, ілюструючи рух справ і документів у суді. Водночас дослідження статистичної інформації у сфері публічно-правових відносин може і повинно відігравати важливу роль у прийнятті владних управлінських рішень, оскільки є джерелами відомостей про підсумкові результати розгляду справ за відповідними категоріями. Для отримання об'єктивних показників ефективності рішень та дій органів державної влади вважаємо доцільним запровадження як статистики розгляду справ за окремими нормами законодавства, так і статистики вирішення справ у подібних правовідносинах. Крім того, особливо акцентуємо, що аналіз судової статистики має стати одним із головних завдань аналітичної роботи органів влади, без вирішення якого неможливе їх належне функціонування.

Запровадження нового державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» зумовлює необхідність розробці нових методологічних положень. Ці положення мають сприяти підвищенню ефективності використання відомостей щодо результатів розгляду публічно-правових спорів адміністративними судами у контексті оцінювання результативності судової форми захисту від порушень, допущених органами державної влади. У підсумку це сприятиме своєчасному виявленню підстав і умов прийняття суб'єктами владних повноважень незаконних рішень у своїй діяльності, а також стане корисним для вирішення адміністративними судами проблемних питань правозастосування.

У подальших дослідженнях буде продовжено моніторинг та аналіз оприлюднення і практичного застосування статистичної звітності щодо здійснення адміністративного судочинства судами в Україні та в зарубіжних країнах. Як важливий аспект дослідження планується розроблення пропозицій, спрямованих на покращення якості інформації аналізованого державного статистичного спостереження.

Список використаних джерел

1. Батир Ю. Г. Статистичні методи в державному управлінні: конспект лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2019. 50 с.
2. Гінчук Л. І. Організаційно-правові засади забезпечення якості статистичної інформації про адміністративні правопорушення в Україні: дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.10 "Статистика". Київ, 2020. 222 с.
3. Осауленко О. Г. Національна статистична система: стратегічне планування, методологія та організація: монографія. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2008. 415 с.
4. Судова статистика в Україні та де її шукати. ГО "Фундація DEJURE". 2020. URL: https://dejure.foundation/library/sudova-statystyka-v-ukraini-ta-de-ii-shukaty
5. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2021 рік. Офіційний вебсайт Окружного адміністративного суду міста Києва. 2022. URL: http://oask.gov.ua/node/4997
6. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-XII, станом на 11.02.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text
7. Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи: затверджена рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 28. Судова влада України. URL: http://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/risksjdfh
8. Судове адміністрування. Навчальна програма дистанційного курсу (в режимі онлайн) / USAID; Національна школа суддів України. 2016. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf
9. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України від 06.07.2005 р. № 2747-IV, станом на 20.11.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text
10. Джуринський О. В. Роль вирішення адміністративно-правових спорів за участю юридичних осіб у забезпеченні захисту прав юридичних осіб та контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 2. С. 80–85.
11. Харабара Т. І. Статистика розгляду справ в порядку адміністративного судочинства // Статистика в Україні та світі: стан, тенденції та перспективи розвитку: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики (5 грудня 5218 р., м. Київ). Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2018. С. 46–48.
12. Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності: затверджені наказом Державної служби статистики України від 30.10.2013 № 333. URL: https://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2019/41/mp_adm_por.pdf
13. Methoden. Rechtsgrundlagen. Justiz und Rechtspflege. Statistisches Bundesamt (Destatis). URL: https://www.destatis.de/DE/Methoden/Rechtsgrundlagen/Statistikbereiche/Staat/Justiz-Rechtspflege/justiz-rechtspflege.html

14. Gesetz über die Statistik für Bundeszwecke (Bundesstatistikgesetz – BStatG). 22.01.1987. / Bundesministerium der Justiz; Bundesamts für Justiz. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bstatg_1987/BJNR004620987.html
15. Methoden. Qualität. Qualitätssicherung. Statistisches Bundesamt (Destatis). URL: https://www.destatis.de/DE/Methoden/Qualitaet/sicherung-datenqualitaet.html
16. Rechtspflege. Verwaltungsgerichte. Statistisches Bundesamt (Destatis). 2021. Fachserie 10, Reihe 2.4. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Gerichte/verwaltungsgerichte-2100240217004.pdf?__blob=publicationFile

References

1. Batyr, Yu. H. (2019). Statystychni metody v derzhavnomu upravlinni [Statistical methods in public administration]. Kharkiv: NUTsZU (in Ukrainian).
2. Hinchuk L. I. (2020) Orhanizatsiino-pravovi zasady zabezpechennia yakosti statystychnoi informatsii pro administratyvni pravoporushennia v Ukraini [Organizational and Legal Principles of Quality Assurance of Statistical Information on Administrative Offenses in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 2020 (in Ukrainian).
3. Osaulenko, O. H. (2008). Natsionalna statystychna systema: stratehichne planuvannia, metodolohiia ta orhanizatsiia [National statistical system: strategic planning, methodology and organization]. Kyiv: DP "Inform.-analit. ahenstvo" (in Ukrainian).
4. Sudova statystyka v Ukraini ta de yii shukaty [Judicial statistics in Ukraine and where to look for them]. (2020). *dejure.foundation.* Retrieved from https://dejure.foundation/library/sudova-statystyka-v-ukraini-ta-de-ii-shukaty (in Ukrainian).
5. Zvit okruzhnykh administratyvnykh sudiv pro rozhliad sudovykh sprav za 2021 rik [Report on the consideration of court cases for 2021]. (2022). *Ofitsiinyi vebsait Okruzhnoho administratyvnoho sudu mista Kyieva.* Retrieved from http://oask.gov.ua/node/4997 (in Ukrainian).
6. Pro derzhavnu statystyku: Zakon Ukrainy vid 17.09.1992 r. № 2614-XII, stanom na 11.02.2022 r. [On State Statistics. Law of Ukraine of September 17, 1992 No 2614-XII as of February 01, 2022]. *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text (in Ukrainian).
7. Systema otsiniuvannia roboty sudu: standarty, kryterii, pokaznyky ta metody: zatverdzhena rishenniam Rady suddiv Ukrainy vid 02.04.2015 r. № 28 [The system of evaluating the work of the court: standards, criteria, indicators and methods. Approved by the Decision of the Council of Judges of Ukraine of April 2, 2015 No. 28]. *Sudova vlada Ukrainy.* Retrieved from http://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/risksjdfh (in Ukrainian).
8. Sudove administruvannia. Navchalna prohrama dystantsiinoho kursu (v rezhymi onlain) [Judicial administration. Educational program of a distance course (online)]. (2016). USAID; Natsionalna shkola suddiv Ukrainy. *newjustice.org.ua.* Retrieved from https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf (in Ukrainian).
9. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 06.07.2005 r. № 2747-IV, stanom na 20.11.2022 r. [Code of Administrative Procedure of Ukraine. Code of Ukraine of July 06, 2005 No 2747-IV, as of August 05, 2021]. *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text (in Ukrainian).
10. Dzhurynskyi, O. V. (2014). Rol vyrishenniia administratyvno-pravovykh sporiv za uchastiu yurydychnykh osib u zabezpechenni zakhystu prav yurydychnykh osib ta kontroliu za diialnistiu subiektiv vladnykh povnovazhen [The role of settlement of legal administrative disputes with the participation of legal entities in protecting the rights of legal entities and controllingover the activities of state authorities]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy – Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, 2,* 80–85. Retrieved from https://instzak.com/index.php/journal/issue/view/24/InstZak-2.2014 (in Ukrainian).
11. Kharabara, T. I. (2018). Statystyka rozhliadu sprav v poryadku administratyvnoho sudochynstva [Statistics of the consideration of cases in the order of administrative proceedings]. Proceedings from Statystyka v Ukraini ta sviti: stan, tendentsii ta perspektyvy rozvytku: *XVI Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia z nahody*

Dnia pratsivnykiv statystyky (5 hrudnia 2018 roku) – XIV International scientific and practical conference on the occasion of the Day of Statisticians. (pp. 46–48). Kyiv: DP "Inform.-analit. ahentstvo" (in Ukrainian).

12. Pro zatverdzhennia Metodolohichnykh polozhen z orhanizatsii derzhavnoho statystychnoho sposterezhennia pro rozhliad sprav pro administratyvni pravoporushennia ta osib, yaki prytyahnuti do administratyvnoi vidpovidalnosti: Nakaz Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy vid 30.10.2013 r. № 333. [On the approval of the Methodological Provisions for the organization of state statistical surveillance on the consideration of cases of administrative offenses and persons brought to administrative responsibility: Order of the State Statistics Service of Ukraine of October 30, 2013 No. 333]. *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0333832-13 (in Ukrainian).
13. Methoden. Rechtsgrundlagen. Justiz und Rechtspflege [Methods. Legal bases. Judiciary and Administration of Justice]. (n. d.). *Statistisches Bundesamt (Destatis)*. Retrieved from https://www.destatis.de/DE/Methoden/Rechtsgrundlagen/Statistikbereiche/Staat/Justiz-Rechtspflege/justiz-rechtspflege.html (in German).
14. Gesetz über die Statistik für Bundeszwecke (Bundesstatistikgesetz – BStatG). 22.01.1987 [Law on Statistics for Federal Purposes of January 22, 1987]. *www.gesetze-im-internet.de*. Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/bstatg_1987/BJNR004620987.html (in German).
15. Methoden. Qualität. Qualitätssicherung [Methods. Quality. Quality Assurance]. (n. d.). *Statistisches Bundesamt (Destatis)*. Retrieved from https://www.destatis.de/DE/Methoden/Qualitaet/sicherung-datenqualitaet.html (in German).
16. Rechtspflege. Verwaltungsgerichte [Administration of Justice. Administrative courts]. (2021). Fachserie 10 Reihe 2.4. *Statistisches Bundesamt (Destatis)*. Retrieved from https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Gerichte/verwaltungsgerichte-2100240217004.pdf?__blob=publicationFile (in German).

Посилання на статтю:

Харабара Т. І. Імплементація адміністративних даних у виробництво офіційної статистичної інформації у сфері публічно-правових відносин. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць.* 2022. № 3–4. С. 15–27. doi: 10.31767/nasoa.3-4-2022.02

Link to the article:

Kharabara, T. (2022). Implementatsiia administratyvnykh danykh u vyrobnytstvo ofitsiinoi statystychnoi informatsii u sferi publichno-pravovykh vidnosyn [Implementation of Administrative Data in the Production of Official Statistical Information in the Field of Public-Legal Relations]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit, 3–4,* 15–27. doi: 10.31767/nasoa.3-4-2022.02 [in Ukrainian].